

GT OVERBLIKK 1

Introduksjon til det Gamle Testamentet

Formål med kurset

1. Å gjøre kursdeltakeren bedre kjent med det Gamle Testamentet.
2. Å gjøre kursdeltakeren bedre i stand til å se hvordan hele Bibelen henger sammen.
3. Å stimulere til Bibellesning, bønn og fellesskap gjennom å studere Bibelen sammen med andre og i lønnkammeret.
4. Å øke forståelsen og takknemligheten til Gud for hans frelsesplan og for hans godhet demonstrert gjennom frelseshistorien.

Hjemmearbeid

- Les gjennom Bibelteksten før leksjonen
 - Hvis du har en studiebibel må du også lese gjennom introduksjonen til boken i studiebibelen
- Lag én kort kapitteoverskrift for hvert kapittel (maks 8 ord)
 - Eks. 1. Mos 1 – Gud skaper himmelen og jorden
- Les gjennom kapittelet i The World and the Word som omhandler bibelteksten (boken / bøkene) som er fokuset for leksjonen
- Evt. ekstralesning: 1 kapittel i Kingdom of Priests og 1 Kapittel i Cracking Old Testament Codes.

NB: Quiz ved begynnelsen av hver leksjon – for repetisjonsformål

Lærebøker

- Bibelen (fortrinnsvis en studiebibel)
- The World and the Word

Anbefalt tilleggslitteratur:

- Kingdom of Priests
- Cracking Old Testament Codes

Kursoversikt

- Kurset vil bestå av 9 leksjoner i tidsrommet 19:30-21:00 annenhver onsdag i Misjonssalen Sandefjord
 - De to siste kurskveldene kommer med en ukes mellomrom
 - Det blir ca. 1 times leksjon fordelt i to 30 minutters seanser, med pause imellom med rom for spørsmål og en kopp kaffe
- Hver leksjon vil forsøke å dekke en (eller to) Bibelsk bok (ut ifra den jødiske tradisjonen)
- GT Overblikk 1 vil dekke ca. halve det Gamle Testamentet. GT overblikk 2 blir et nytt kurs på høsten med 10 nye leksjoner.
 - En kan følge kursene uavhengig av hverandre, men det vil være fordelaktig å ha tatt GT Overblikk 1 før en tar GT Overblikk 2

Kursplan

Tema	Dato
Introduksjon til GT	9. mars 2022
1. Mosebok	23. mars 2022
2. Mosebok	6. april 2022
3. Mosebok	20. april 2022
4. Mosebok	4. mai 2022
5. Mosebok	18. mai 2022
Josvas og Dommernes bok	1. juni 2022
Samuelsboken	15. juni 2022
Kongeboken og oppsummering	22. juni 2022

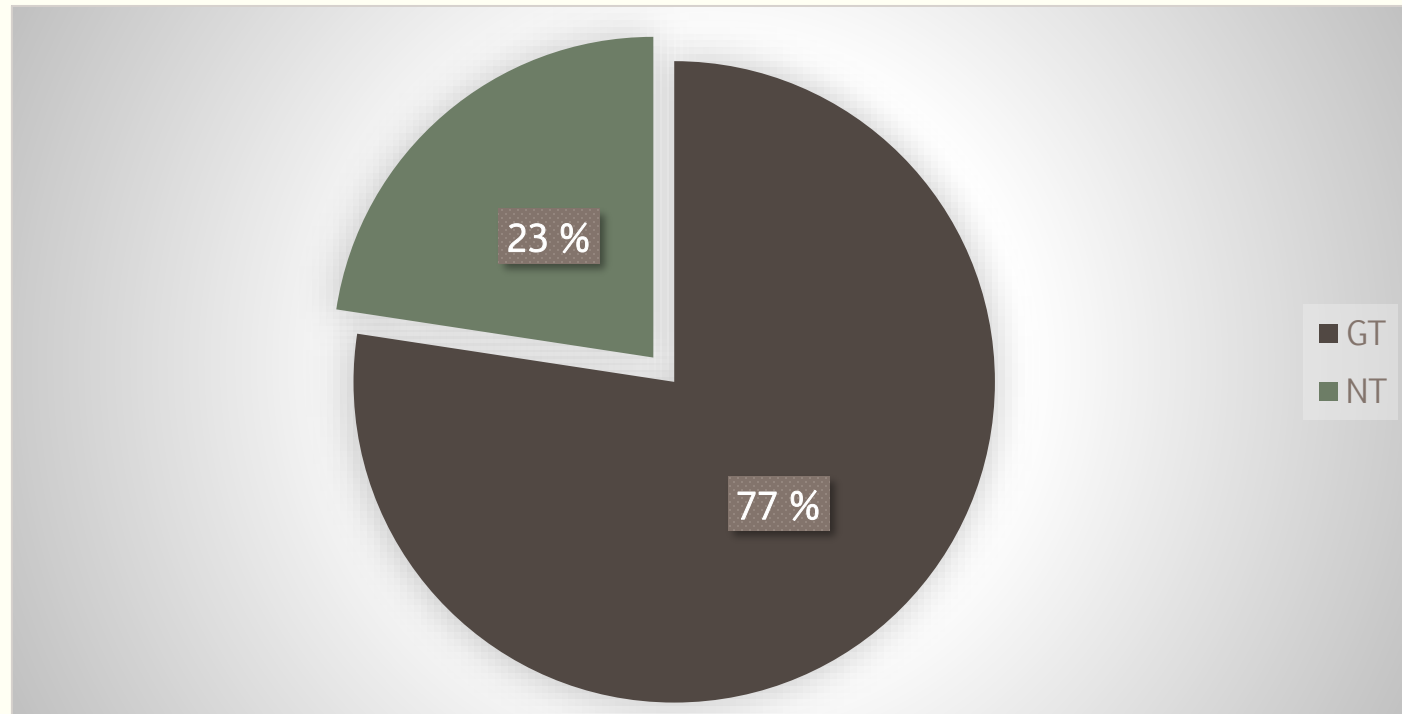

INTRODUKSJON TIL GT

9. mars 2022

Hele skriften er innåndet av Gud... (2. Tim 3:16)

Det Gamle Testamentet (skrevet før Kristus)	Jesus Kristi liv, død og oppstandelse	Det Nye Testamentet (skrevet etter Kristus)
Utgjør ca. 77 % av Bibelen		Utgjør ca. 23 % av Bibelen

GT – 3 eller 4 deler?

Septuaginta tradisjonen

Loven

Historiske bøker

Poesi og visdom

Profetiske bøker

Den hebraiske tradisjonen

Loven

Profetene

Skriftene

GT – 3 eller 4 deler?

- Jødernes GT kalles «Tanakh» som er et akronym på inndelingen av GT: **Torah** – **Neviim** – **Ketuvim**
- **Torah** – Loven
- **Neviim** – Profetene
- **Ketuvim** – Skriftene
- Lukas 24:27: «...Og han begynte fra **Moses** og fra alle **profetene** og utla for dem i alle **Skriftene** det som er skrevet om ham.»
- Lukas 24:44: «...at alt det måtte oppfylles som er skrevet om meg i **Mose lov** og **profetene** og **Salmene**. Da åpnet han deres forstand, så de kunne forstå **Skriftene**.»

Loven

Profetene

Skriftene

GT – 3 eller 4 deler?

- Matteus 23:35: «Slik skal det komme over dere, alt det rettferdige blod som er blitt utøst på jorden, fra den rettferdige **Abels** blod like til blodet av **Sakarias**, Barakias` sønn, han som dere slo i hjel mellom templet og alteret.»
- Abel – 1. Mosebok 4:8
→ GTs første bok
- Sakarias, Barakias` sønn – 2. Krøn 24:19-21
→ GTs siste bok (iht. Hebraisk tradisjon)

Loven

Profetene

Skriftene

Forskjeller

Bok	Septuaginta tradisjon	Hebraisk tradisjon
Josvas bok	Historiske bøker	Profetiske bøker
Dommernes bok	Historiske bøker	Profetiske bøker
Samuelsbøkene	Historiske bøker	Profetiske bøker
Kongebøkene	Historiske bøker	Profetiske bøker
Ruts bok*	Historiske bøker	Skriftene
Krønikebøkene	Historiske bøker	Skriftene
Esra og Nehemja	Historiske bøker	Skriftene
Esters bok	Historiske bøker	Skriftene
Profeten Daniel	Profetiske bøker	Skriftene
Klagesangene*	Profetiske bøker	Skriftene

GT – 39 eller 24/22 bøker?

- Septuaginta tradisjonen har 39 kanoniske bøker i det Gamle Testamentet.
- I den Hebraiske tradisjonen så identifiserer man 24* unike deler / bøker
 - *Både Origen, Josefus og Hieronymus henviser til 22 bøker i sin litteratur
 - De slo sannsynligvis sammen Ruts bok med Dommernes bok, og Klagesangen med Profeten Jeremia

De 24 delene av den Hebraiske (og Arameiske) kanon

Loven (5 deler)	Profetiske bøker (8 bøker)	Skriftene (11 bøker)
1. Mosebok	Josvas bok	Salmene
2. Mosebok	Dommernes bok	Ordspråkene
3. Mosebok	Samuelsboken	Forkynneren
4. Mosebok	Kongeboken	Høysangen
5. Mosebok		Klagesangen
	Jesaja	Jobs bok
	Jeremia	Ruts bok
	Esekiel	Esters bok
	«De tolv»	Daniels bok
		Esra / Nehemja
		Krønikeboken

Oppsummering – Introduksjon til Tanakh

Septuaginta tradisjonen

Loven

Historiske bøker

Poesi og visdom

Profetiske bøker

Den hebraiske tradisjonen

Loven

Profetene

Skriftene

INTRODUKSJON TIL TORAEN

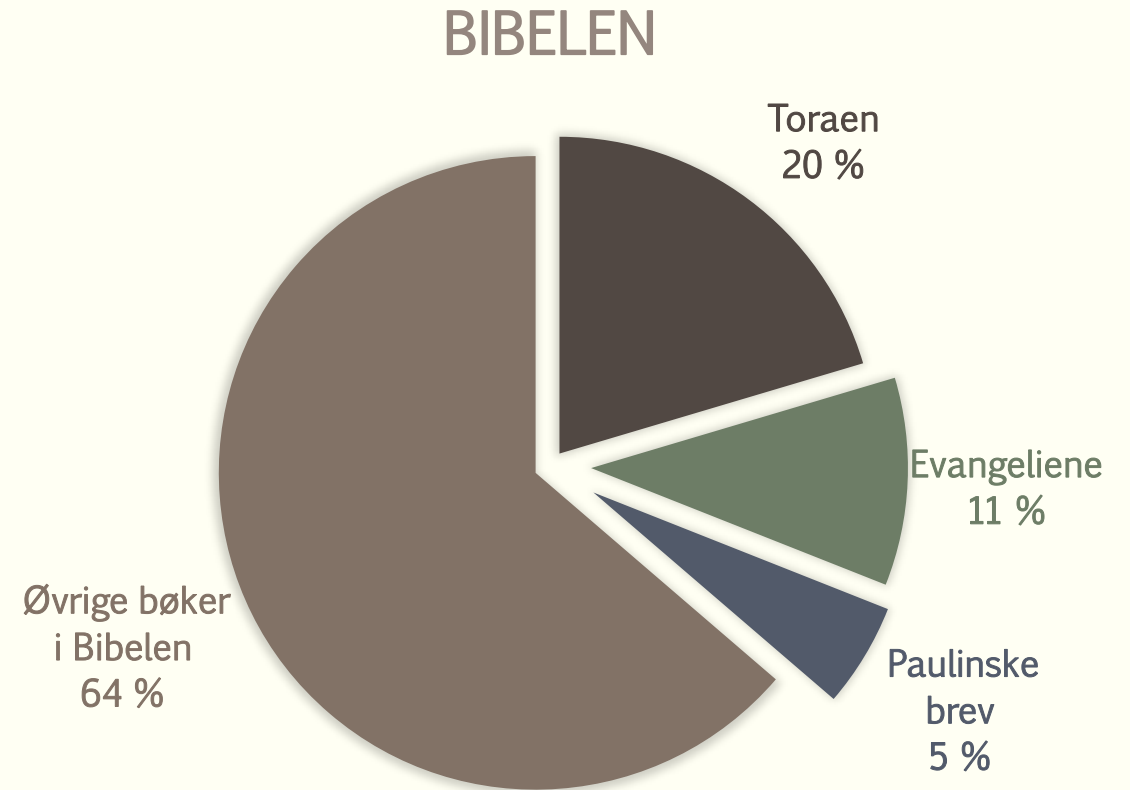
Toraen - Mosebøkene

- Det er nesten umulig å overdrive viktigheten av Mosebøkene for frelseshistorien!
- Boken besvarer de mest eksistensielle spørsmål en kan ha, den danner grunnlaget for 3 verdensreligioner, og den gir instruksjoner for hvordan mennesket fra Adam og til nå skal leve
- I tillegg er den grunnfjellet i Bibelsk teologi og frelseslære, og både Jesus, Paulus og de øvrige apostlene henviste hyppig til innholdet i Toraen.

Toraens andel av GT og Bibelen

Bok	Andel av Bibelen
Toraen (1. – 5. Mosebok)	20,4 %
Evangeliene	10,6 %
Paulinske brev (ekskl. Heb)	5,3 %
Det Nye Testamentet	22,6 %

Bibelske navn på Toraen

- A. Loven (Josva 8:34, Esra 10:3, Matt 12:5, Joh 7:19)
- B. Lovens bok (Josva 1:8, Neh 8:3, Gal 3:10)
- C. Moses` lovbok (Josva 8:31, 2. Kong 14:6)
- D. Moseboken (Esra 6:18, Mark 12:26)
- E. Moses` lov (Dan 9:11, Mal 4:4, Luk 2:2, Joh 7:23)
- F. Herrens lov (Esra 7:10, Luk 2:23, 24)
- G. Guds lov (Neh 10:28, 29)
- H. Guds lovbok (Josva 24:26, Neh 8:18)
- I. Herrens lovbok (2. Krøn 17:9, Neh 9:3)

Bibelens eget vitnesbyrd om viktigheten av Toraen

- Grunnlaget for åndelig innsikt (5. Mos 31:9-14, Josva 1:7-8; Salme 1:2)
 - 5. Mos 31:10: «...så sant du hører på Herrens, din Guds røst, så du tar vare på **hans bud og hans lover**, og det som er skrevet i **denne lovens bok**, og så sant du omvender deg til Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel.»
 - Josva 1:8: «Denne **lovens bok** skal du ikke vike fra din munn. Du skal grunne på den dag og natt, så du akter vel på å gjøre etter alt det som står skrevet i den. Da skal du ha lykke på dine veier, og da skal du gå klokt fram.»
 - Salme 1:1-3: «Salig er den mann som ikke vandrer i ugudelige folks råd og ikke står på synderes vei og ikke sitter i spotteres sete, men har sin lyst i **Herrens lov** og grunner på **hans lov** dag og natt. Han skal være like et tre, plantet ved rennende bekker. Det gir sin frukt i sin tid, og dets blad visner ikke. Alt det han gjør skal han ha lykke til.»
- Vitnet om Kristus (Luk 24:27, 44)
 - Lukas 24:27: «Og han begynte fra **Moses** og fra alle profetene og utla for dem i alle Skriftene det som er skrevet om Ham.»

Toraen – Én bok med flere deler

- A. Loven (Josva 8:34, Esra 10:3, Matt 12:5, Joh 7:19)
- B. Lovens bok (Josva 1:8, Neh 8:3, Gal 3:10)
- C. Moses` lovbok (Josva 8:31, 2. Kong 14:6)
- D. Moseboken (Esra 6:18, Mark 12:26)
- E. Moses` lov (Dan 9:11, Mal 4:4, Luk 2:2, Joh 7:23)
- F. Herrens lov (Esra 7:10, Luk 2:23, 24)
- G. Guds lov (Neh 10:28, 29)
- H. Guds lovbok (Josva 24:26, Neh 8:18)
- I. Herrens lovbok (2. Krøn 17:9, Neh 9:3)

MERK DERE ENTALLSFORMEN SOM KONSEKVENT BRUKES!!!!

Hvem skrev Toraen?

- **Moses**

- Moses` lovbok (Josva 8:31, 2. Kong 14:6)
- Moseboken (Esra 6:18, Mark 12:26)
- Moses` lov (Dan 9:11, Mal 4:4, Luk 2:2, Joh 7:23)

- **Gud**

- Herrens lov (Esra 7:10, Luk 2:23, 24)
- Guds lov (Neh 10:28, 29)
- Guds lovbok (Josva 24:26, Neh 8:18)
- Herrens lovbok (2. Krøn 17:9, Neh 9:3)

- 2. Peters brev 1:21: «For aldri er noe profetord brakt fram ved menneskers vilje, men de hellige Guds menn talte drevet av Den Hellige Ånd.»

Hva med flerkildehypotesen?

- Julius Wellhausen populariserte flerkildehypotesen / dokumenthypotesen mot slutten av 1800-tallet
- Han anfører at Toraens opprinnelse stammer fra fire dokumenter som er kombinert for å danne en sammenhengende og endelig tekst.
- De fire dokumentene kalles J, E, D, P, og har angivelig 4 forskjellige forfattere fra 4 forskjellige tidsepoker:
 - **J – Jahvisten** – fra 900 tallet f.kr.
 - **E – Elohisten** – fra 700 tallet f.kr.
 - **D – Deuteronomisten** – fra 600 tallet f.kr.
 - **P – Presteskriftet** – fra 400 tallet f.kr.
- En av de dominerende hypotesene i akademia også i dag!
- Undergraver Bibelens eget vitnesbyrd, antar at overnaturlige fenomen ikke kan ha forekommet og er basert på en studieteknikk som aktivt leter etter tilsynelatende selvmotsigelser fremfor et forsøk på å se etter enhet og sammenhenger i teksten.

Hvem skrev Toraen?

- 2. Peters brev 1:21: «For aldri er noe profetord brakt fram ved menneskers vilje, men de hellige Guds menn talte drevet av Den Hellige Ånd.»
- Bibelens eget vitnesbyrd er at Moses var den menneskelige forfatteren av Toraen.
- Det er også veldig tydelig en struktur og et språk i Toraen som indikerer én forfatter, og ikke mange forskjellige forfattere fra forskjellige epoker.
- Det er for øvrig sannsynlig at:
 - Moses benyttet andre kilder (både muntlige og skriftlige) for å skrive 1. Mosebok som omhandler hendelser lenge før han selv ble født
 - En annen forfatter (f.eks. Josva) skrev avslutningen på Toraen i 5. Mos 34 som omhandler beskrivelsen av Moses` død og oppsummeringen av hans liv

Sentrale temaer i Toraen

1. Gud

- Skaper
- Den allmektige
- Den hellige
- Den trofaste
- Den suverene
- Den rettferdige
- Frelser

2. Pakt

- Noapakten
- Abrahampakten
- Sinaipakten (Mosaiske pakten)
- Den prestelige pakten

3. Synd

- Opprinnelse
- Konsekvenser

4. Utvelgelse

- Av menn
- Av nasjoner

5. Frelse

- Fra fiender
- Fra Egypt
- Fra syndens konsekvenser

Sentrale temaer i Toraen

6. Lover

- For menneskeheten
- For Israel

7. Prestetjenesten

- Offerhandlinger
- Tabernaklet
- Høytider
- Levis ætt

8. Landet

- Skapelsen
- Ødeleggelsen
- Kanaans land

9. Mennesket

- Skapt i Guds bilde
- I opprør mot Gud
- Brukt av Gud
- Tro, tvil og vantro

Toraens fem menneskelige hovedpersoner

Toraen er historien om én Gud, ett folk og fem menn:

1. Adam
2. Noah
3. Abraham
4. Jakob / Israel
5. Moses

Toraens struktur – 3 eller 5 deler?

5-deling

- 1. Mosebok
- 2. Mosebok
- 3. Mosebok
- 4. Mosebok
- 5. Mosebok

3-deling (fra John Sailhamer)

1. 1. Mosebok:
The Faith and Failure of the Patriarchs
2. 2. Mos 1 – 4. Mos 25:
The Faith and the Failure of the Sons of Israel
3. 4. Mos 26 – 5. Mos 34
The Future Failure of Israel in the Land and the Future
Repentance and Restoration of Israel to the Land

Nøkkelfrase: «... det som skal hende i de siste dager»
– 1. Mos 49:1, 4. Mos 24:14, 5. Mos 31:29

Etterfølges av død: 1) Jakob og Josef, 2) Israels første generasjon i ørkenen, 3) Moses

Hva Toraen handler om

The Kingdom Understanding:

“God chose Israel as the seed of Abraham to be the priestly nation that would restore mankind to its proper role as rulers for God over His created earth.”

[Merrill, in Zuck, ed., A Biblical Theology of the Old Testament]

1. Mos 1:26-28: “Da sa Gud: La oss gjøre mennesker i vårt bilde, etter vår liknelse. De skal råde over havets fisker og over himmelens fugler, over feet og over all jorden, og over hvert kryp som rører seg på jorden. Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem. Og Gud velsignet dem og sa til dem: Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden, legg den under dere og råd over havets fisker og himmelens fugler og over alt levende som rører seg på jorden.”

2. Mos 19:4-6: «Dere har selv sett hva jeg har gjort med egypterne, og hvordan jeg bar dere på ørnevinger og brakte dere til meg. Dersom dere nå virkelig vil høre min røst og holde min pakt, da skal dere være min eiendom framfor alle folk – for hele jorden er min. Dere skal være et kongerike av prester for meg og et hellig folk.»

SPØRSMÅL OG KOMMENTARER
